

DE VLAAMSE MINISTER VAN OMGEVING, NATUUR EN LANDBOUW

NOTA AAN DE LEDEN VAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Uitvoeringsplan huishoudelijk afval en gelijkaardig bedrijfsafval

1. Situering

De Openbare Vlaamse Afvalmaatschappij (OVAM) heeft een nieuw uitvoeringsplan voor huishoudelijk afval en gelijkaardig bedrijfsafval voorbereid. Dit plan is het vervolg op twee uitvoeringsplannen: het plan 'Milieuverantwoord beheer van huishoudelijke afvalstoffen' en het plan 'Gescheiden inzameling bedrijfsafval van kleine ondernemingen'. Deze twee uitvoeringsplannen worden nu samengebracht in één plan.

Het afvalbeleid in Vlaanderen kent een lange traditie. Met de goedkeuring van het decreet van 23 december 2011 over het duurzaam beheer van materiaalcringlopen en afvalstoffen (Materialendecreet) is het beleid een nieuwe koers gaan varen. De focus is verruimd van een klassiek afvalbeheer naar een veel bredere kijk op materialen doorheen de volledige keten. Het nieuwe plan past in die evolutie.

Het plan en de bijhorende opmaak- en goedkeuringsprocedure hebben hun juridische basis in artikel 18 van het Materialendecreet. Daarnaast geeft het plan uitvoering aan sommige bepalingen uit de Europese Kaderrichtlijn afvalstoffen. Om aan de verplichtingen uit die richtlijn te voldoen, wordt het als gecombineerd afvalbeheerplan en preventieprogramma aan de Europese Commissie bezorgd.

In 2014 is het plan 'Milieuverantwoord beheer van huishoudelijke afvalstoffen' geëvalueerd. Met de resultaten van die evaluatie is rekening gehouden bij de opmaak van het nieuwe plan.

Ook wetenschappelijk onderzoek lag mee aan de basis van het nieuwe plan. Hoe moet het beleid in de toekomst inspelen op de verwachte evoluties op het vlak van diversiteit van de bevolking, of veranderingen in de ruimtelijke context? Daarover liet de OVAM twee studies uitvoeren. De bevindingen zijn geïntegreerd in het nieuwe plan.

De OVAM overlegde daarnaast met de betrokken partijen (producenten, distributeurs, consumenten, lokale besturen, afvalinzamelaars en -verwerkers) en ging na op welke afvalstromen

in het huishoudelijk en het bedrijfsrestafval dit plan best focust. Op basis van die analyse zijn de grote stromen afgebakend waarmee het plan de komende jaren aan de slag gaat.

Op 17 december 2014 werd een nota met de krijtlijnen voor het nieuwe plan voorgelegd aan het Overlegplatform huishoudelijk afval en aan het Overlegplatform kmo-afval. In de loop van 2015 vulden twee werkgroepen die krijtlijnen verder in: één werkgroep met vertegenwoordigers van VVSG, Interafval en de OVAM en een andere werkgroep met vertegenwoordigers van FEBEM en de OVAM. In een aantal gezamenlijke overlegmomenten werden de visies van beide werkgroepen op elkaar afgestemd. Daarnaast werd voor de specifieke stromen en onderwerpen ook overleg met betrokken actoren opgezet.

Het voorontwerp van uitvoeringsplan werd besproken op het gezamenlijk Overlegplatform huishoudelijk afval en kmo-afval op 16 september 2015 en 28 oktober 2015.

Op 12 januari 2016 werd het ontwerpplan gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad. De openbare inspraakprocedure vond plaats van 11 januari 2016 tot en met 10 maart 2016. In totaal werden in het kader van het openbaar onderzoek 315 reacties ontvangen. Het “Verslag inspraak- en adviesreacties over het ontwerp Uitvoeringsplan huishoudelijk afval en gelijkaardig bedrijfsafval”, dat gaat als bijlage 2, geeft een overzicht van alle reacties alsook van de tekstaanpassingen die zijn doorgevoerd aan het ontwerpplan naar aanleiding van die reacties.

2. Inhoud

Het ontwerp van uitvoeringsplan, dat gaat als bijlage 1, is van toepassing op de huishoudelijke afvalstoffen en op de gelijkaardige bedrijfsafvalstoffen.

Het Materialendecreet geeft een duidelijke definitie van ‘huishoudelijk afval’. Het gaat om het selectief ingezameld afval, het huisvuil en het grofvuil van burgers. Aanvullend wordt ook het straat- en veegvuil, het zwerfvuil en het afval uit straatvuilbakjes dat door of in opdracht van de lokale besturen wordt ingezameld tot het huishoudelijk afval gerekend.

De bedrijfsafvalstoffen die onder het uitvoeringsplan vallen, zijn afvalstoffen die naar aard en samenstelling vergelijkbaar zijn met huishoudelijk afval. Dit omvat enerzijds de ‘vergelijkbare bedrijfsafvalstoffen’ uit artikel 1.2.1, 54°, van het VLAREMA (met hoeveelheidsbeperking), die hoofdzakelijk worden ingezameld via het gemeentelijke circuit. Anderzijds gaat het ook om de bedrijfsafvalstoffen die naar aard en samenstelling vergelijkbaar zijn met huishoudelijk afval, maar in grotere hoeveelheden vrijkomen en voornamelijk worden ingezameld door privaatrechtelijke operatoren. Deze bedrijfsafvalstoffen worden in dit ontwerp van uitvoeringsplan benoemd als “gelijkaardig” bedrijfsafval.

Het nieuwe plan geldt tot eind 2022 maar blijft gelden zolang het niet vervangen wordt door een ander plan.

Overeenkomstig de bepalingen van het Vlaams regeerakkoord 2014-2019 creëert het nieuwe plan meer dan in het verleden ruimte voor de lokale besturen om, afhankelijk van hun specifieke situatie, maatwerk te bieden. Daarnaast schaft het een aantal middelenverbintenissen en verboden uit het vorige plan af.

Dat neemt niet weg dat de Vlaamse overheid de globale regie in handen heeft en het beleidskader uitzet. Die Vlaamse regierol is immers een van de sleutelfactoren voor het performant afvalbeleid in Vlaanderen. Deze Vlaamse regierol houdt in dat we met dit plan concrete doelstellingen formuleren, de taakstelling van de diverse actoren in het afval- en materialenbeleid omschrijven, een flankerend wetgevend kader en bijbehorende instrumenten ontwikkelen en de uitvoering van het plan bewaken. Dit plan bepaalt dus de grote lijnen, maar op taakniveau krijgen de gemeenten meer autonomie.

Naast de inleiding bestaat het ontwerp van uitvoeringsplan uit twaalf hoofdstukken.

- Hoofdstuk twee schetst de maatschappelijke context waarin het afvalbeleid vorm krijgt.
- Het derde hoofdstuk omschrijft het beleidskader met aandacht voor het Europees, het Vlaams en het lokaal beleid en verduidelijkt een aantal discussiepunten in de taakverdeling tussen publieke en private actoren.
- Hoofdstuk vier lijst de doelstellingen voor de planperiode op, zowel een generieke preventiedoelstelling op de totale hoeveelheid huishoudelijk afval als doelstellingen betreffende het huishoudelijk restafval en vergelijkbaar bedrijfsrestafval per Belfius-cluster en op intercommunaal niveau. Daarnaast wordt ook een doelstelling op het gelijkaardig bedrijfsrestafval geformuleerd. Tot slot worden de indicatoren omschreven waarmee het beleid wordt opgevolgd.
- Hoofdstuk vijf gaat in op het huishoudelijk afval en vergelijkbaar bedrijfsafval en de rol die de lokale besturen en andere actoren daarin spelen en benoemt de verplichtingen van lokale besturen wat betreft de in te zamelen stromen en recyclageparken.
- Het zesde hoofdstuk bespreekt de acties rond het gelijkaardig bedrijfsafval.
- Hoofdstuk zeven verzamelt alle generieke acties rond preventie en hergebruik en formuleert ook een doelstelling inzake effectief hergebruik door de kringloopcentra.
- De acties betreffende specifieke afvalstromen, namelijk de organisch-biologische stroom, verpakkingen, kunststoffen, papier en karton, textiel en grofvuil, staan beschreven in hoofdstuk acht.
- Hoofdstuk negen geeft de planning rond eindverwerking (verbranden en storten) weer. Ook hier is het regeerakkoord het uitgangspunt. De afvalverbrandingscapaciteit wordt afgestemd op de nog resterende restafvalproductie.
- De aanpak van de zwerfvuilproblematiek wordt beschreven in hoofdstuk tien. Het zwerfvuilbeleid werd intussen ook al geconcretiseerd via het Operationeel plan zwerfvuil 2016-2018.
- Handhaving vormt het sluitstuk van elk beleid. De handhavingsacties zijn terug te vinden in hoofdstuk elf.
- In hoofdstuk twaalf ten slotte komen de financiële en socio-economische effecten van het gekozen beleid aan bod.

De opvolging van dit plan door het Overlegplatform vormt het sluitstuk van het nieuwe plan.

3. Budgettaire weerslag

Het voorstel van beslissing heeft geen weerslag op de begroting van de Vlaamse Gemeenschap met uitzondering van de verwachte daling van de heffingen door gestelde restafvaldoelstellingen. Het plan vormt het beleidskader. Acties met budgettaire consequenties, uitgevoerd in het kader van dit plan, zullen nog steeds de gangbare aanvraag en goedkeuringsprocedure moeten doorlopen. Door dit plan kan er worden gecoördineerd. Zonder dit plan blijft de budgettaire weerslag van het afvalbeleid jaarlijks minstens even groot, zo niet groter.

De kosten voor de gewestelijke overheid, die kunnen voortvloeien uit dit plan, zijn vermeld in punt 12.3 'Gevolgen voor de gewestelijke overheid' en zijn berekend op basis van de uitgaven van de OVAM in 2014. Deze kosten bedragen jaarlijks 3,8 miljoen euro. Daarnaast worden er ook middelen vanuit het Minafonds ingezet voor de financiering van dit plan. Deze worden geschat op 6.6 miljoen euro per jaar. Deze kosten vallen binnen de dotatie voor de OVAM en de middelen beschikbaar in het Minafonds.

De inkomsten voor de gewestelijke overheid bestaan voor een belangrijk deel uit milieuheffingen op storten en verbranden. De afgelopen jaren zijn de inkomsten uit milieuheffingen gedaald. In 2014 bedroegen de inkomsten uit milieuheffingen nog 27,9 miljoen euro. Wanneer de doelstellingen in het nieuwe plan gerealiseerd worden, zullen de inkomsten uit milieuheffingen verder dalen (zonder indexatie). In 2022 wordt 220.465 ton minder afval verwerkt. Er van uitgaande dat dit afval volledig wordt verbrand, betekent dit een afname van de inkomsten uit milieuheffingen van 3.137.217 euro in 2022 (rekening houdend met een indexatie van 2,19%).

Het advies van de Inspectie van Financiën van 3 augustus 2016 gaat als bijlage 3.

Het akkoord van de Vlaamse minister van Begroting van 7 september 2016 gaat als bijlage 4.

4. Weerslag op het personeelsbestand en de personeelsbudgetten

Het voorstel van beslissing heeft geen weerslag op het personeelsbestand of de personeelsbudgetten van de Vlaamse Gemeenschap.

5. Weerslag op de lokale besturen

De lokale besturen hebben overeenkomstig artikel 26 van het Materialendecreet de zorgplicht over het huishoudelijk afval. Met dit plan legt Vlaanderen een aantal verplichtingen op aan lokale besturen wat betreft doelstellingen, in te zamelen stromen, inrichten van recyclageparken, ... met als doel om de hoeveelheid afval die nog naar eindverwerking gaat, verder te laten afnemen, meer

materialen in de kringloop te houden en een enigszins uniforme dienstverlening aan te bieden aan de burgers.

Deze verplichtingen hoeven niet altijd een meerkost te betekenen voor de lokale besturen. Afval voorkomen of selectief inzamelen met het oog op recyclage kan in sommige gevallen zelfs financieel voordeliger zijn voor de lokale besturen. Door de toename van de bevolking en de jaarlijkse indexering wordt geschat dat de inzamelkosten voor een huis-aan-huisinzameling zullen stijgen met 40 miljoen euro tegen 2022. Omdat lokale besturen op basis van de nieuwe normen in het plan hun recyclageparken kunnen optimaliseren, zou dit kunnen leiden tot een kostenbesparing. Ook op het vlak van de afvalverwerking kan door de daling van de hoeveelheid restafval een kostenbesparing gerealiseerd worden van 11 miljoen euro (inclusief inflatie). De kosten voor communicatie en hergebruik zullen in de planperiode licht toenemen.

6. Kwaliteit van de regelgeving

Sectorale uitvoeringsplannen zijn vrijgesteld van een reguleringsimpactanalyse.

7. Voorstel van beslissing

De Vlaamse Regering beslist:

1. haar goedkeuring te hechten aan:

1.1. het verslag bij het Uitvoeringsplan huishoudelijk afval en gelijkaardig bedrijfsafval;

1.2. het ontwerp van Uitvoeringsplan huishoudelijk afval en gelijkaardig bedrijfsafval;

2. de Vlaamse minister, bevoegd voor het leefmilieu en het waterbeleid, te gelasten het Uitvoeringsplan huishoudelijk afval en gelijkaardig bedrijfsafval en het verslag bij het Uitvoeringsplan huishoudelijk afval en gelijkaardig bedrijfsafval bij uittreksel bekend te maken in het Belgisch Staatsblad, ter inzage te leggen bij de OVAM, de provincies en de gemeenten en op de website van de OVAM te plaatsen.

Joke SCHAUVLIEGE
Vlaams minister van Omgeving,
Natuur en Landbouw